

Valentingumas, argumentų raiška ir gramatinės funkcijos baltų kalbose

Vilniaus universiteto projektas, vykdomas pagal žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 3 prioriteto „Tyrėjų gebėjimų stiprinimas“ VP1-3.1-ŠMM-07-K priemonę „Parama mokslininkų ir kitų tyrėjų mokslinei veiklai (visuotinė dotacija)“

Projekto vadovas Prof. Dr. Axel Holvoet

Projekto prielaidos ir tikslai

Pagrindinė tyrimo idėja — sukurti bendradarbiavimo rėmus, leidžiančius jauniems Lietuvos lingvistams kartu su baltų kalbomis besidominčiais užsienio tyrėjais pasiekti esminį proveržį vienoje pagrindinių baltų kalbų struktūrinių tyrimų sričių: turima omenyje sintaksinių ir semantinių veiksnių sąveikos sakinio architektonikoje problematika, ypač valentingumas ir jo raiška bei jo sąsaja su gramatinių funkcijų lygmeniu.

Pastaraisiais metais teorinės paskatos minėtoje ir kitose srityse Lietuvos mokslininkus pasiekia dažniausiai skaitant Vakarų Europos ir Amerikos lingvistų darbus, rečiau su jais tiesiogiai bendradarbiaujant. Deja, būtinybė Lietuvos lingvistams įsijungti į pasaulinį lingvistinį diskursą vis dar per menkai suvokiama: jauni tyrėjai savo mokslo institucijose neskatinami imtis aktualių, tarptautiniame lingvistikos kontekste atpažįstamų, temų, ryžtingai ieškoti naujų kelių įsisenėjusioms problemoms spręsti, įsisavinti ir savo tyrimuose taikyti naujoviškus metodus. Teikiamu projektu siekiama sukurti organizacinius rėmus, kurie, viena vertus, leistų jauniems Lietuvos tyrėjams intensyviau bendradarbiauti su savo kolegomis iš užsienio, per seminarus su jais svarstyti pasirenkamus darbo metodus ir palyginti atliktų tyrimų rezultatus, o, antra vertus, leistų užsienio tyrėjams atvykti į Lietuvą, iš Lietuvos kolegų gauti naudingų kritinių pastabų ir pagalbos vertinant baltiškąją empirinę medžiagą, ir per trejus projekto metus kartu su Lietuvos kolegomis sukaupti jėgas kompleksiniams tyrimams, apimantiems daugialypę semantikos ir sintaksės sąsajos baltų kalbų sakinio struktūroje problematiką.

Projektinių tyrimų centre atsidūrusios problemos priklauso baltų kalbų gramatinės sandaros branduoliui: tai valentingumo bei argumentų struktūros domenai, argumentų raiška ir jos alternacijos, semantinių vaidmenų ir gramatinių funkcijų sąsajos mechanizmai. Projekto dalyviai jau yra atlikę šiose srityse svarbių tyrimų. Projekto rėmuose tikimasi pasiekti kiekybinį bei kokybinį proveržį tiriant tokias tarpusavy susijusias baltų kalbų gramatinės struktūros problemas, kaip::

- Įvykio struktūra ir argumentų raiška;
- Nekanoninis gramatinių funkcijų žymėjimas;
- Diferencinis gramatinių funkcijų žymėjimas;
- Argumentų raiškos alternacijos;
- Ypatingų baltų kalbų sakinio tipai: egzistenciniai, prezentaciniai ir jungties sakiniai;
- Rūšis ir kiti diatezės reiškiniai;
- Argumentų raiška tarp gramatikos ir leksikos.

Projekto dalyviai

Axel Holvoet (projekto vadovas)

Cori Anderson (Chicago/Vilnius), Peter Arkadiev (Moscow/Vilnius), Walter Bisang (Mainz/Vilnius), Valgerður Bjarnadóttir (Stockholm/Vilnius), Greville Corbet (Surrey/Vilnius), Marta Grzybowska (Warsaw/Vilnius), Peter Harder (Copenhagen/Vilnius), Erika Jasionytė-Mikučionienė (Vilnius), Anna Kibort (Cambridge/Vilnius), James Lavine (Bucknell/Vilnius), Kristina Lenartaitė-Gotaučienė (Klaipėda/Vilnius), Andrej Malchukov (Mainz/Vilnius), Rolandas Mikulskas (Vilnius), Nicole Nau (Poznań/Vilnius), Jurgis Pakerys (Vilnius), Natalia Perkova (Stockholm/Vilnius), Vladimir Plungian (Moscow/Vilnius), Auksė Razanovaitė (Vilnius), Agnieszka Rembiałkowska (Warsaw/Vilnius), Benita Riaubienė (Vilnius), Ilja Seržant (Konstanz/Vilnius), Birutė Spraunienė (Vilnius), Björn Wiemer (Konstanz/Vilnius), Natalia Zaika (St Petersburg/Vilnius).

Projekto vykdymas

Pagal projektą vyksta individualūs ir kolektyviniai tiriamieji darbai, rengiami straipsniai, jų preliminarūs variantai skaitomi ir komentuojami kitų projektų dalyvių, per kūrybines dirbtuves ir konferencijas vyksta pagilintos teorinės diskusijos, kurių pagrindą sudaro pagal projekto parengti pranešimai, straipsniai ir monografijų skyriai. Per visą projekto vykdymo laikotarpį vyksta intensyvus dalyvių dialogas ir apsikeitimas idėjomis.

Tarpiniai rezultatai

Ligti šiol įvyko trys darbo susitikimai: dvejus kūrybinės dirbtuvės (Vilniuje, 2013 ir 2014 m. sausio m.) ir viena konferencija, *Academia Grammaticorum Salensis Decima* (Salose, Rokiškio rajone, 2013 m. rugpjūčio pradžioje). Dar turi įvykti trys renginiai, vienas Vilniuje (2015 m. sausio m.) ir du Salose (2014 ir 2015 m. rugpjūčio m.).

Pirmieji individualaus ir kolektyvinio darbo metai jau davė apčiuopiamų rezultatų: sudarytas pirmas straipsnių rinkinys *Grammatical Relations and Their Non-Canonical Encoding in Baltic*. Jis išeis John Benjamins leidykloje. Šiuo metu pagal projektą rengiamas antras straipsnių rinkinys, vyksta darbas rengiant monografijas.

Galiniai rezultatai

Projekto rezultatas bus penkių knygų serija. Į ją įeis du straipsnių rinkiniai ir dvi monografijos. Seriją leis John Benjamins leidykla. Jos pavadinimas yra *Valency, Argument*

Realization and Grammatical Relations in Baltic (VARGReB).

Darbiniai knygų pavadinimai:

Grammatical Relations and Their Non-Canonical Encoding in Baltic, collection of articles edited by Axel Holvoet & Nicole Nau, Amsterdam-Philadelphia: John Benjamins, 2014
<https://benjamins.com/#catalog/books/vargreb.1/main>

Argument Structure and Voice in Baltic, collection of articles edited by Axel Holvoet & Nicole Nau, Amsterdam-Philadelphia: John Benjamins, 2015

Descriptive and Theoretical Problems of Valency in Baltic, collection of articles edited by Axel Holvoet & Peter Arkadiev, Amsterdam-Philadelphia: John Benjamins, 2016

Kristina Lenartaitė-Gotaučienė, *Argument Alternations in Lithuanian*, monograph, Amsterdam-Philadelphia: John Benjamins, 2016

Rolandas Mikulskas, *Copular Constructions in Lithuanian*, monograph, Amsterdam-Philadelphia: John Benjamins, 2016